

พระธาตุบังพวน ตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย บันทึกภาพวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๑ เวลา ๙:๑๖:๕๐ น.

พระโพธิสารถเจ้าตนหลวงและพระยาเขยยะเสฏฐาธิราชเจ้าไปยุดอยา (ปฏิสังขรณ์) พระมหาธาตุเจ้า

๔/๒๖/๑ ...นิทานอันนี้ อรหันตาเจ้า หากแบ่งไว้ในวัดเมืองฮ้อยเอ็ดปักตูหัน วิสุกัมมะเทวบุตร เอาเมื่อ กายใส่หลายทองไว้

คั้นว่า พระยาจันทพานิต (จันทพานิช) ตั้งเมืองหนองคันแทเสื่อน้ำหั้นแล้ว พระยาตนชื่อว่า สี รัมมะอะโสภ ได้มาโชตนะนาพุทธศาสนาแล

เล่า พระยาอัมภะยะพุทธคามินิ² สร้าง³ ปราสาท (โลหะปราสาท) ครองเมืองลังกาทีป แล้ว วิสุกัมมะเทวบุตร จึงเอาหลายทองไปไว้ในโลหะปราสาท

มหาพุทธโฆสาจัน⁴ เจ้า ไปสู่ลังกาทีป จึงกายเอามาไว้ใน เมืองอินทปัตถนะน ๔/๒๖/๒ (ประ) ครหั้น

อันเหิง อันนานแล้ว ยามนั้น ธาตุที่ภูก่าพำนี้ก็เฮื้ออยู่ แม่นข้าโอกาส ก็สว่างเส้นชะเดินเสีย พระโพธิสารถเจ้าตนหลวงนั้น ได้เอานางอินทปัตถนะนครเป็นปราทประริจาก (บาทบริจาริกา) พระสูนางผู้นั้น จึงเอานิทานอันนี้ มาถวายพระโพธิสารถเจ้า ได้แจ้งในนิทานแล้ว จึงไปยุดอยา (ปฏิสังขรณ์) พระมหาธาตุเจ้าแล สร้างวิหารหลัง ๑ มุงชะกั่วทั้งมวรแล้ว จังสับ (สับ?) ทาว เอาช้อยโอกาสฟองได้ ฟองบ่แล ให้ตี้มเข้า นั้นเป็น ๓ พันคนหั้นแล

ยังมี ลูกข้า ๒ คน เมืองส่วย เอามาถวายแต่น้อย เจ้าจึงเลี้ยงเอาเป็น ช้อยหัททะมม (ช้อยหัตถ บาศ)

ผู้พื่อนั้น ชื่อว่า ข้าชะเอง

ผู้น้องนั้น พระให้กินเฮือนหิน⁵

พระโพธิสารถ จึง สระโผด⁶ ให้เป็นใหญ่ก ก้อมข้าโอกาสทั้งมวร จึงให้จุ่ม หลังน้ำไว้หั้นแล จึงสร้าง วัดหลัง ๑ ก่าเหนือภูก่าพำ ชื่อว่า วัดสวนสนุก⁷

๔/๒๗/๑ ข้าให้ข้าโอกาส ไว้กับแลเขตดินแต่มา (ปาก) ห้วยป่าเขียม⁸ นั้น แก่พระมหาธาตุเจ้า แล้ว จึงสระเต็ดจจขึ้นเมื่อ

1 หมายถึง คัด,ลอก, การเอาเหล็กจารเขียนหนังสือในใบลาน เรียกถ่ายหนังสือ

2 พระเจ้าพุทธคามินิอภัย-ผู้ปวิวรรต

3 สร้าง-ผู้ปวิวรรต

4 มหาพุทธ โฆสาจารย์-ผู้ปวิวรรต

5 ฉบับของหอสมุดแห่งชาติและฉบับของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ว่า พันเรือนหิน

6 โปรด-ผู้ปวิวรรต

7 ฉบับของหอสมุดแห่งชาติ ว่า สมสนุก, ฉบับของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ว่า สวนสัง

8 ฉบับของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ว่า ห้วยปากเซ

เจ้าจกอยู่พอมายปี ๑ พันเฮือนหิน จึงขึ้นนา (ขึ้นมา) หัททบาท พระโพธิสาราสเจ้า มีอาสว่า กูหากให้
เชื้อพี่น้องเป็นข้อยพระมหาธาตุเจ้าแล จกใช้สอยด้วยกานอันบ่เป็น คันว่ามักมา ก็อยู่ตามเฮือแสม เถิงกาล
ออกวัสสา สังขาน จึงนำเครื่องสักกะละบูชาแลเครื่องกุ ไปเป็นปักกตีเทิน

ยามนั้น ข้าชะเอง ผู้พี่จึงแต่งคนส่งสืบ⁹ เมื่ออยู่ดอมสืบหน้าตามหลัง

คัน พันเฮือนหิน จึงแต่งคนฝูงเที่ยวส่ง ข้าวกกหมกปรา¹⁰ ๓ ฮ้อย ๓ สิบคน

ยามนั้น ขุนกินเมืองทั้งมวร จึงสงสัยแก่พันเฮือนหิน ให้แต่งใส่ เวียกซาริม¹¹ (ลิ้ม?) ๓ สิบตำขวาน ก็
จึงได้เฮ็ดซาริมมาแต่นั้นแล

บ้านเมืองเช่น พระยาเขยยะเสฏฐาธิดาสเจ้า เห็นนิทานอันนี้ ก็จึงสั่งเจ ๕/๒๗/๒ (น) ดิยะสี่รัมมะอะ
โสภ มวรนี้สร้าง วัดปราสาทศรี¹²

“...ขึ้นวัดหนึ่ง สร้างอุปัฏฐาธรรมพระธาตุอรหันต์ ที่วัดป่ามหาพุทธวงสาอีกแห่งหนึ่ง สร้างวัดป่าพันทอง
แห่งหนึ่ง สร้างวัดหนองยางคำแห่งหนึ่ง แล้วไปสร้างเจดีย์โลมธาตุหัวเหน่าที่ภูสง แล้วสร้างอารามที่โพนหนอง
กกแห่งหนึ่ง แลถวายข้าโอกาส พร้อมทั้งเขตแดนไว้ทุก ๆ แห่งแล้ว พระองค์ก็...”¹³

ก็สระเต็จไปไหว้ ธาตุพระนมฝาดินขวา ที่เมืองบังพวร หั้นบ่อน ๑ แล

สร้าง อุปัฏฐาธรรมธาตุอรหันต์ บ่อน ๑ แล

ให้ (ข้า) โอกาส ให้ดินไว้กับชู่แห่งแล้ว

จึงสระเต็จ ไปเมืองมรุกขนครสร้างเจดियะ อันนี้ไว้

ก็สระเต็จไปไหว้ธาตุพระนมที่ภูกำแพงแลอยู่ดอย

ให้ จุ่ม¹⁴ ไว้กับพุทธศาสนาแล้ว ก็สระเต็จไป เมืองรามมรัก¹⁵ ปางนั้นหั้นแล

ลุน¹⁶ นี้เจ้าล้านช้าง ก็ได้เห็นนิทานอันนี้ จึงไปสร้างเจดियะโลมธาตุฝาดินขวา ที่เมืองหล้าหนอง
ทั้งหลาย หั้นแล

เล่าสร้างวัดหลัง ๑ กำหน้าโอง แทนมวร (มวล) ปราสาทพระยานาค ให้แก่บุรือว่ายล้วยแลนางอินทะ
สว่างลงลอดหั้น จึงใส่ชื่อว่า วัดมโนพิรมมาจันทบุรี หั้นแล

9 ฉบับของหอสมุดแห่งชาติและฉบับของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ว่า ๓๐

10 ข้าวกกหมกปลา-ผู้ปริวรรต

11 หากความหมายยังไม่พบ ที่ใกล้เคียงคือ ลิ้ม ที่เรียกกระได้มั่วรวมกัน ๑๐ อัน ว่ากระได้หรือกระบองหนึ่งลิ้ม

12 ฉบับของหอสมุดแห่งชาติ ว่า วัดป่าญาติสังทร, ฉบับของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ว่า วัดป่าศรีสิงหอน

13 ข้อความวรรคนี้ในใบลานอุรังคธาตุฉบับปริวรรตได้ขาดหายไปจึงได้ตรวจสอบจากฉบับของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมแล้วนำตัวบทจาก
หน้า ๑๑๐ มาเพิ่มเติม

14 หนังสือราชการ, พระราชสาส์น, ตราตั้ง ที่มีวัดครองเขียนที่เป็นได้ทั้ง ผ้า, ศิลา ฯลฯ หากเป็นผ้า เรียก ใบจุ่ม

15 ฉบับของหอสมุดแห่งชาติ ว่า รามลัก, ฉบับของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ว่า ลามะลัก

16 ลุน หมายถึง หลังจาก-ผู้ปริวรรต

นิทานพระมหาธาตุเจ้า วัฒนธนา นิติตา

๕/๒๘/๑ บัดนี้ หั้นแล เสนาอำมาตย์ทั้งหลาย เอาสันทะกันหนีจากเมืองสีโคตรบอง มาสร้างเมืองที่นี้จึง
ราชาพิเสกลูกนางเทวีบุปผาเสวยราส เป็นพระยามรุกขนคร ในป่าไม้ฮวกที่นี้

๕/๒๘/๒ (นา) ก็สระเต็จจบอระบวรควรท่อนี้แลฯฯ

ไผดูให้ยอใส่หัวแล้วจึงดูเหตุ ว่าธาตุพระนมเจ้านี้ เหมือนดังสัตัพัญญาเจ้าแลฯฯ

จรัสรังษิราชาได้ ฮ้อย ๖๗ ตัว ปีสลุ ไทยะภาสา ปีฮับเป้า เดือน ๙ ออกใหม่ ๘ ค่ำแล กองแสงแถ
ไก่อ่าแล เจ้าสีฮัมมา เป็นผู้ริจจนาแล

ขอให้ฮอด พ่อแม่พี่น้อง น้องนุ่งคู่คนเทิน คู่คน ๆ คู่คนเทิน

อันนี้ อรุ้งคราด ๕ ผูกแล อรุ้งคราด ๕ ผูกแล อรุ้งคราด ๕ ผูกแล อรุ้งคราด ๕ ผูกแล